

**EVALUAREA RISCULUI SĂRĂCIEI A GOSPODĂRIILOR CASNICE
CU STATUT SOCIO-ECONOMIC DIFERIT AL PERSOANELOR CARE LE CONDUC**

VALENTINA VINOGRADOVA,
cercetător științific, IEFS

Recenzent: TATIANA COLESNICOVA,
doctor, IEFS

The risk of poverty of households, depending on the socio-economic status of a household head, is estimated in the article. The poverty level of households in a state of temporary, prolonged and persistent poverty has been calculated. It is concluded that households headed by pensioners and persons engaged in agriculture, form the most vulnerable group in terms of poverty.

Key words: households, risk of poverty, temporary poverty, prolonged poverty, persistent poverty.

Unul din cele mai importante și, în același timp, mai puțin studiate aspecte ale sărăciei populației Republicii Moldova ține de durata acesteia. Potrivit ultimilor studii efectuate în Republica Moldova, s-a stabilit următoarea repartizare a gospodăriilor casnice (GC) sărace cu durată lungă de aflare în stare de sărăcie:

- gospodăria casnică se află în starea **sărăciei temporare** dacă aceasta: **a)** a fost săracă în decurs de cel puțin 1 an și **b)** a fost săracă în decurs de 2 ani, deși starea „sărăciei” și „nesărăciei” se succed;
- gospodăria casnică a fost în starea **sărăciei de lungă durată** în cazul în care aceasta: **a)** a fost săracă 2 ani la rând și **b)** a fost săracă 3 ani;
- gospodăria casnică a fost în **sărăcie persistentă** dacă aceasta a fost săracă în decursul a 4 ani [1, p. 28].

Statutul socio-economic al capului gospodăriei casnice are un impact semnificativ asupra probabilității căderii și duratei de aflare în stare de sărăcie a gospodăriilor casnice. Gospodăriile casnice capii cărora sunt proprietarii propriului business au mai multe șanse de a evita, în general, sărăcia. De aceea în sărăcie de orice durată nu a nimerit nici o gospodărie casnică capul căreia a fost întreprinzător.

În structura gospodăriilor casnice cu diferită durată de aflare în sărăcie, cea mai mare a fost ponderea gospodăriilor casnice conduse de persoane cu vârsta de pensionare. Ponderea acestor gospodării casnice a variat de la 49,0% din cele aflate în sărăcie temporară până la 52,8% din cele aflate în sărăcie persistentă (Tabelul 1). Deci, peste jumătate din gospodăriile casnice care au fost sărace pe parcursul a 2, 3 și 4 ani au fost conduse de pensionari. Totodată, ponderea celor sărace pe parcursul a 4 ani a depășit cu 3,8 p.p. ponderea celor sărace timp de 1 an.

Tabelul 1. Structura GC sărace cu capi de diferit statut social-economic, %

	Sărace 1 an	Sărace 2 ani	Sărace 3 ani	Sărace 4 ani
Fermieri	21,6	30,0	19,5	23,6
Angajați în sectorul agrar	3,9	3,3	9,8	8,5
Angajați în sectorul non-agrar	17,6	10,0	9,8	7,5
Pensionari	49,0	50,0	53,7	52,8
Alții	7,8	6,7	7,3	7,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Sursa: Calculat conform datelor CBGCP ale Republicii Moldova în aa.2007-2010.

Printre gospodăriile casnice conduse de nepensionari, conform tuturor perioadelor aflării în sărăcie, cea mai mare pondere au cotate gospodăriile casnice în care capul era fermier. Ponderea acestor tipuri de gospodării casnice în categoriile conform perioadelor de sărăcie a variat neuniform: de la 21,6% din gospodăriile casnice aflate în sărăcie 1 an, a crescut până la 30,0% din cele sărace 2 ani, a scăzut ușor până la 19,5% din cele sărace 3 ani și din nou a crescut până la 23,6% din cele aflate în sărăcie 4 ani. Succesul activității agricole depinde de mulți factori, dintre care un rol nu mai puțin important îl deține sprijinul statului și condițiile meteorologice. Dacă situația se dezvoltă nefavorabil, atunci crește probabilitatea căderii gospodăriei casnice atât în sărăcie temporară, cât și în sărăcie pe termen lung. În totalul gospodăriilor casnice ale căror capi sunt angajați în sectorul agricol, ponderea celor sărace s-a majorat pe măsura creșterii termenului de aflare în sărăcie: 3,9% – gospodării sărace 1 an și 8,5% – sărace 4 ani. Situația celor ocupate în sectoarele non-agricole a fost inversă: odată cu creșterea duratei de aflare

În sărăcie a avut loc micșorarea ponderii gospodăriilor casnice sărace de la 17,6% gospodării casnice sărace 1 an până la 7,5% gospodării sărace 4 ani. În consecință, ocuparea cu tipuri de activitate non-agricolă permite gospodăriilor casnice să-și îmbunătățească situația financiară și să iasă din sărăcie. Ponderea gospodăriilor casnice capii cărora practicau alte tipuri de activitate, conform tuturor perioadelor de sărăcie, puțin depășea 7%, reducându-se până la 6,7% în rândul cele sărace pe parcursul a 2 ani.

Astfel, cel mai mult expuse riscului de sărăcie s-au dovedit gospodăriile casnice ale căror capi practicau activitatea de fermier sau aveau vârsta de pensionare. În cazul când capul gospodăriei casnice exersa o activitate non-agricolă, șansele gospodăriei casnice de a-și îmbunătăți starea și de a evita sărăcia pe termen lung creșteau, chiar și fiind în stare de sărăcie pe termen scurt.

Dacă urmărim repartizarea gospodăriilor casnice, ale căror capi au divers statut socio-economic, după durata aflării lor în sărăcie, atunci constatăm că, din toate gospodăriile casnice, au fost mai multe gospodării în sărăcie persistentă decât cele în sărăcie temporară. Excepție sunt numai gospodăriile casnice capii cărora au fost lucrători angajați în sectorul non-agricol: în acest caz, s-au aflat în sărăcie temporară cu 4,2 p.p. mai multe gospodării casnice decât în sărăcie persistentă (Figura 1). În totalul gospodăriilor casnice capii cărora erau ocupați în sectorul agrar, ponderea celor aflate în sărăcie temporară a fost cea mai mică, comparativ cu alte tipuri de gospodării casnice, iar ponderea celor aflate în sărăcie persistentă a fost cea mai mare dintre toate gospodăriile casnice (12,5% și, respectiv, 56,3%). Astfel, gospodăriile casnice de acest tip au fost de 4,5 ori mai multe sărace persistente față de cele sărace temporar. În cadrul gospodăriilor casnice capii cărora au activat ca fermier, depășirea a fost de 2,3 ori, în rândul celor conduse de pensionari – de 2,2 ori, iar în al celor capii cărora au practicat alte tipuri de activitate – de 2 ori.

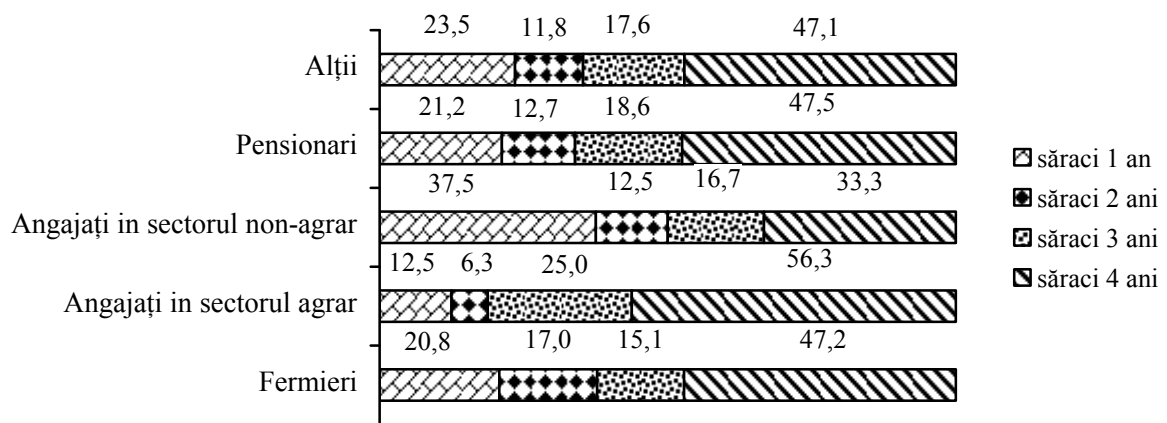

Fig. 1. Repartizarea gospodăriilor casnice ai căror capi au diferit statut socio-economic după durata aflării în sărăcie, %

Sursa: Calculată conform datelor CBGCP ale Republicii Moldova în aa.2007-2010.

Astfel, în totalul gospodăriilor casnice ai căror capi au practicat activitatea agricolă, de fermier sau cu alte tipuri de activitate, sau erau pensionari, cele în sărăcie timp de 4 ani au avut o pondere semnificativ mai mare decât cele sărace pe parcursul unui an. Ponderea celor aflate în sărăcie temporară a depășit ponderea celor în sărăcie persistentă doar în cadrul gospodăriile casnice conduse de persoane ocupate în sectorul non-agricol.

Analiza structurii numărului gospodăriilor casnice sărace, conduse de persoane cu statut socio-economic diferit, după amplasarea teritorială a acestora arată, că și în orașe, și în sate, indiferent de durată de aflare în sărăcie, predominau gospodăriile casnice ale căror capi erau persoanele de vârstă pensionară. Astfel, în **orașele mari**, ponderea gospodăriilor casnice sărace conduse de pensionari a fost de 33,3% în totalul celor sărace temporar și de 80% – în totalul celor sărace persistent, constituind totalul celor sărace o durată lungă (100%) (Tabelul 2). În structura gospodăriilor casnice sărace din **orașele mici**, ponderea gospodăriilor casnice conduse de pensionari a fost nu doar cea mai mare, dar și a crescut pe măsura creșterii duratei de aflare în sărăcie de la 42,9% (durata – 1 an) la 50% (2 și 3 ani), și apoi la 66,7% (4 ani).

Tabelul 2. Structura gospodăriilor casnice sărace ai căror capi au un statut socio-economic diferit (în aspect teritorial), %

	Sărace 1 an	Sărace 2 ani	Sărace 3 ani	Sărace 4 ani
Orașe mari				
Fermieri	-	-	-	-
Angajați în sectorul agrar	-	-	-	-
Angajați în sectorul non-agrar	33,3	-	-	20,0
Pensionari	33,3	-	100,0	80,0
Alții	33,3	100,0	-	-
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
Orașe mici				
Fermieri	14,3	-	-	14,3
Angajați în sectorul agrar	-	-	-	-
Angajați în sectorul non-agrar	28,6	50,0	25,0	14,3
Pensionari	42,9	50,0	50,0	66,7
Alții	14,3	-	25,0	4,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
Sate				
Fermieri	24,4	33,3	22,2	27,5
Angajați în sectorul agrar	4,9	3,7	11,1	11,3
Angajați în sectorul non-agrar	14,6	7,4	8,3	5,0
Pensionari	51,2	51,9	52,8	47,5
Alții	4,9	3,7	5,6	8,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Sursa: Calculat conform datelor CBGCP Republicii Moldova în aa.2007-2010.

În sate, de asemenea, au predominat gospodăriile casnice conduse de pensionari. Cota gospodăriile casnice aflate în sărăcie timp de 1, 2 și 3 ani a înregistrat o creștere de la 51,2 până la 52,8%, însă a celor cele sărace persistent a scăzut cu 3,7 p.p., respectiv, sărace temporar – 47,5%. În localitățile rurale, în gospodăriile casnice sărace conduse de persoane mai tinere de vârsta de pensionare, au predominat cele cu capii practicând activitatea de fermier. Ponderea gospodăriilor casnice cu capii ocupați în sectorul agrar a crescut semnificativ în rândul celor sărace persistent, iar al celor sărace temporar – de 2,3 ori. Și numai ponderea aflării în sărăcie temporară a gospodăriilor casnice capii cărora se ocupau cu activitatea non-agricolă a fost mai mare decât ponderea lor în cadrul celor sărace persistent.

Prin urmare, indiferent de localitatea de reședință, crește riscul gospodăriilor casnice de a cădea în sărăcie, atât de 1 an, cât și de 4 ani, dacă capul gospodăriei casnice este o persoană de vârstă de pensionare. Dacă capii gospodăriilor casnice practică activitatea de fermier sau o activitate agricolă, în gospodăria casnică nu este stabilitate și ea intră în sărăcia de diferită durată. Singurul tip de activitate al capului gospodăriei casnice care contribuie la depășirea sărăciei este activitatea în sectorul non-agricol. Numai în acest caz în gospodăriile casnice apare șansa de a depăși starea de sărăcie de durată.

Dacă examinăm repartizarea după durata aflării în sărăcie în funcție de locul de trai, atunci trebuie de remarcat faptul, că numai în sate sunt prezente toate tipurile de gospodării casnice conform perioadelor de aflare în sărăcie. În orașele mari, în diferite perioade de sărăcie au fost gospodăriile casnice capii cărora practicau activități non-agricole și alte activități sau erau pensionari. Astfel, jumătate din gospodăriile casnice cu capii ocupați în activități non-agricole au fost în sărăcie temporară, iar cealaltă jumătate – în sărăcie persistentă (câte 50%) (Tabelul 3). Gospodăriile casnice cu capi practicând alte tipuri de activitate au fost în egală măsură în sărăcie timp de 1 și, respectiv, 2 ani (câte 50%). Ponderea gospodăriilor casnice conduse de pensionari și în sărăcie persistentă a fost de 4 ori mai mare decât ponderea celor aflate în sărăcie temporară.

Tabelul 3. Repartizarea gospodăriilor casnice ale căror capi au un statut socio-economic diferit după durata aflării lor în sărăcie (în aspect teritorial), %

	Sărace 1 an	Sărace 2 ani	Sărace 3 ani	Sărace 4 ani	Total
Orașe mari					
Fermieri	-	-	-	-	-
Angajați în sectorul agrar	-	-	-	-	-
Angajați în sectorul non-agrar	50,0	-	-	50,0	100,0
Pensionari	16,7	-	16,7	66,7	100,0
Alții	50,0	50,0	-	-	100,0
Orașe mici					
Fermieri	25,0	-	-	75,0	100,0
Angajați în sectorul agrar	-	-	-	-	-
Angajați în sectorul non-agrar	28,6	14,3	14,3	42,9	100,0
Pensionari	15,0	5,0	10,0	70,0	100,0
Alții	33,3	-	33,3	33,3	100,0
Sate					
Fermieri	20,4	18,4	16,3	44,9	100,0
Angajați în sectorul agrar	12,5	6,3	25,0	56,3	100,0
Angajați în sectorul non-agrar	40,0	13,3	20,0	26,7	100,0
Pensionari	22,8	15,2	20,7	41,3	100,0
Alții	16,7	8,3	16,7	58,3	100,0

Sursa: Calculat conform datelor CBGCP ale Republicii Moldova în aa.2007-2010.

În **orașele mici**, 3/4 din gospodăriile casnice cu capi cu activitate de fermier au fost sărace persistent, ceea ce a depășit de 3 ori mai numărul celor sărace temporar. Înalt a fost riscul de sărăcie și al gospodăriilor casnice capii cărora erau ocupați în sectorul non-agricol – 2/5 dintre ele au fost sărace persistent, ceea ce a depășit de 1,5 ori numărul celor în sărăcie temporară. Însă, cel mai mare decalaj a fost în cadrul gospodăriilor casnice conduse de pensionari, unde în sărăcie pe parcursul a 4 ani au fost șapte din zece gospodării casnice, ceea ce a depășit de 5 ori numărul celor în sărăcie de 1 an.

În **sate**, statutul socio-economic al capilor gospodăriilor casnice exercită un impact neunivoc asupra plasării în sărăcie de durată diferită. În sărăcie pe parcursul a 4 ani, cea mai mare pondere au înregistrat gospodăriile casnice capii cărora practicau alte tipuri de activitate – 58,3%, deci, în sărăcie persistentă au fost șase din zece gospodării, în timp ce sărace pe parcursul unui an – doar două din zece sau de 3 ori mai puține. Gospodăriile casnice ai căror capi erau ocupați în sectorul agrar au fost de 4,5 ori mai multe în sărăcie persistentă decât în sărăcie temporară (56,3% față de 12,5%). Acest raport a alcătuit un quantum mult mai mic în cazul gospodăriilor casnice capii cărora erau fermieri sau pensionari: de 2,2 ori și, respectiv, de 1,8 ori (44,9 și, respectiv, 20,4%, precum și 41,3 și, respectiv, 22,8%). Și numai gospodăriile casnice capii cărora au practicat o activitate non-agricolă au fost de 1,5 ori mai multe în sărăcie de 1 an decât cele ce fuseseră în sărăcie 4 ani (40,0% contra 26,7%).

Astfel, indiferent de locul de reședință al gospodăriilor casnice, statutul socio-economic și tipul de activitate ale capilor gospodăriilor casnice, ponderea celor aflate în sărăcie persistentă a depășit ponderea celor în sărăcie temporară. În special, este necesar de a sublinia faptul, că numai în cazul gospodăriilor casnice rurale în care capul gospodăriei casnice practică o activitate non-agricolă, ponderea celor aflate în sărăcie 1 an a fost mai mare decât ponderea celor aflate în sărăcie 4 ani. În consecință, activitatea non-agricolă în localitățile rurale oferă posibilitate gospodăriilor casnice rurale să nu cadă în sărăcie pe termen lung. Dintre toate tipurile de gospodării casnice aflate în sărăcie persistentă din orașele mari, cea mai mare pondere au înregistrat gospodăriile casnice conduse de pensionari; în orașele mici – gospodăriile casnice conduse de persoane cu activitate de fermier; în localitățile rurale – gospodăriile casnice capii cărora practicau alte tipuri de activitate.

Concluzii

1. Riscurilor de sărăcie sunt expuse gospodăriile casnice ale căror capi practică activitatea de fermier sau au vârstă de pensionare.
2. Spre deosebire de alte aspecte ale sărăciei, schimbarea sferei de ocupare a membrilor gospodăriilor casnice cu „lucrător angajat” în „lucrător individual în sectorul non-agricol” și în „lucrător individual în sectorul agricol” reduce probabilitatea intrării gospodăriilor casnice în **sărăcie temporară**. Respectiv, o atare schimbare a sferei de ocupare a membrilor gospodăriilor casnice crește probabilitatea ca gospodăriile casnice să iasă din sărăcie temporară.
3. Schimbarea ocupației forței de muncă a membrilor gospodăriilor casnice din „lucrător angajat”

cu alt statut crește probabilitatea intrării gospodăriilor casnice în **sărăcie de lungă durată** și, respectiv, reduce probabilitatea ieșirii din ea. Totodată, cea mai semnificativă majorare a probabilității de intrare a gospodăriilor casnice în sărăcie de lungă durată și, respectiv, cea mai semnificativă scădere a probabilității de a ieși din ea sunt determinate de schimbarea statutului ocupării forței de muncă din „lucrător angajat” în „lucrător pe bază individuală în sectorul agricol”.

4. Schimbarea ocupării forței de muncă a membrilor gospodăriilor casnice din „lucrător angajat” cu alt statut crește probabilitatea intrării gospodăriilor casnice în **sărăcie persistentă** și, respectiv, reduce probabilitatea de a ieși din ea. Totodată, cea mai semnificativă majorare a probabilității de intrare a gospodăriilor casnice în sărăcie persistentă (și, respectiv, cea mai semnificativă reducere a probabilității de a ieși din ea) este determinată de schimbarea statutului ocupării forței de muncă din „lucrător angajat” în „lucrător pe bază individuală în sectorul non-agricol”.

Referințe bibliografice

1. Perfecționarea metodologiei și evaluarea nivelelor de sărăcie și excluziune socială în contextul cerințelor UE. Cercetarea sărăciei pe termen lung în Moldova și evaluarea factorilor ce o determină: rap. șt., conducător A. ROJCO. Institutul de Economie, Finanțe și Statistică. Proiectul de cercetare 11.817.08.33A. Etapa a. 2011. Chișinău: IEFS, 2011. 183 p.
2. Измерение, формы и факторы бедности. Сравнительный подход. под ред. П. ФЕСТИ, Л. ПРОКОФЬЕВА. Document de travail. INED. 2008, № 152. 220с. [Accesat 16.04.2012]. Disponibil: http://www.ined.fr/fichier/t_publication/1349/publi_pdf1_152_russe.pdf.
3. ШЕВЯКОВ, А. Ю., КИРУТА, А. Я. Экономическое неравенство, уровень жизни и бедность населения России: методы измерения и анализ причинных зависимостей. М.: РПЭИ, 2001. 84 с. [Accesat 23.04.2012]. Disponibil: www.eerc.ru/.../6503544e6668a5e57e005f25480f281ded5c6e7e.pdf.